

ÖZET

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN OKUL MÜDÜRLERİNİN DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI İLE İŞ YAŞAM KALİTELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Melis Can ÖZCAN

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Planlaması

Tez Danışmanı: Dr. Bahar AKINGÜÇ GÜNVER

Temmuz-2023

XIV+ 71 Sayfa

Bu araştırmada ilkokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışlarına ilişkin algıları ile öğretmenlerin iş yaşam kaliteleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 2022- 2023 yıllarında İstanbul İli Beylikdüzü İlçesindeki kamu ve özel ilkokullarda görev yapan 950 ilkokul öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma 20 kamu ilkokulu, 12 özel ilkokul olmak üzere toplam otuz iki okuldan, basit tesadüfi örnekleme kullanılarak seçilen 294 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Podsakoff ve arkadaşlarının (1990) geliştirdiği, İşcan (2002)'ın Türkçe'ye uyarladığı "Dönüşümcü Liderlik Ölçeği", Akar ve Üstüner (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan "İş Yaşam Kalitesi" ölçekleri kullanılmıştır. Bu kapsamda demografik değişkenler, dönüşümcü liderlik ve iş yaşam kalitesinin alt boyutları çerçevesinde analizler yapılmıştır.

Elde edilen veriler SPSS istatistik veri programı kullanılarak analiz edilmiştir. Dönüşümcü Liderlik Ölçeği ile İş Yaşam Kalitesi Ölçeklerinin Cronbach's Alpha kat sayıları hesaplanmış ve ölçeklerle elde edilen verilerin güvenilir oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durumu, okul müdür ile çalışma süresi gibi demografik değişkenlerin incelenmesinde t test, tek yönlü varyans analizi, scheffe testi kullanılmıştır. Okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışının ilkokul öğretmenlerinin iş yaşam kalitesi ile ilişkisi olup olmadığının analizi için ise Pearson korelasyon analizi ve okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışlarının ilkokul öğretmenlerin iş yaşam kalitesinin yordayıcısı olup olmadığını test etmek için ise regresyon analizi uygulanmıştır. İlkokul öğretmenlerinin algılarına göre elde edilen verilerle tablolar hazırlanmış ve analizler sonucunda okul müdürünün dönüşümcü liderlik davranışının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışı algılarının öğretmenlerin medeni durum, cinsiyet, okul müdürü ile çalışma süresi, mesleki kıdem, görev yapılan kurum türü ve eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı fark göstermediği belirlenmiştir. İlkokul öğretmenlerinin, okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışı algıları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. 20-30 yaş grubu öğretmenler ile 50 yaş ve üzeri öğretmenler arasında farklılık tespit edilmiştir. Bunun sebebi 20-30 yaş grubu öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre ve iş yaşamından beklentileri ile, emekliliğe yaklaşan 50 yaş ve üzeri gruptaki öğretmenlerin mesleki deneyimleri ve

olgunlukları okul müdüründen beklentilerinin farklılaşabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin iş yaşam kaliteleri yüksek düzeyde olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerin iş yaşam kaliteleri cinsiyet, okul müdürü ile çalışma süresi, görev yapılan kurum türü, eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı fark göstermemektedir. Öğretmenlerin iş yaşam kaliteleri medeni durum, yaş ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı farklar göstermektedir. Evli öğretmenlerin iş yaşam kaliteleri daha yüksekken, bekar öğretmenlerin iş yaşam kalite düzeyleri daha düşüktür. Bekar öğretmenler ile evli öğretmenlerin sorumluluklarındaki farklılıklardan kaynaklı olarak, evli öğretmenlerin algılarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Ayrıca evli öğretmenlerin bekar öğretmenlere göre duygusal tatminlerinin daha fazla olduğu düşünülmektedir. 20-30 yaş ve 50 yaş üzeri öğretmenlerin iş yaşam kaliteleri arasında farklılık mevcuttur. Mesleki kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenlere göre mesleki kıdemi 16 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin iş yaşam kaliteleri daha yüksektir. Bu farklılığın sebebi, öğretmenlerin mesleğe başladıkları ilk yıllardaki beklentileri, tutumları ile emekliliğe yaklaşırkenki beklenti ve tutumlarının farklılaşması olduğu düşünülmektedir. Meslekte ilerledikçe idealist tutum azalmakta, iş yaşam kalitesi beklentisi ve işe duyulan hevesin azaldığı düşünülmektedir. Ancak belirli mesleki yeterliliğe sahip olan öğretmenlerin hayatta belli hedefleri başarmış olması, maddi açıdan da doyumlarının yüksek olabileceği vb. sebeplerle bu farklılığın açıklanabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dönüşümcü liderlik, iş yaşam kalitesi, liderlik, okul müdürü, öğretmenler.

ABSTRACT

RESEARCH OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PERCEPTIONS REGARDING THE TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP BEHAVIOR OF SCHOOL PRINCIPLES AND THEIR QUALITY OF WORK LIFE

Melis Can ÖZCAN

Master, Educational Management and Planning

Thesis Advisor: Dr. Bahar AKINGÜÇ GÜNVER

July-2023

XIV+ 71 Pages

In this study, the relationship between primary school teachers' perceptions of school principals' transformational leadership behaviors and teachers' work life quality was examined. The population of the research consists of 950 primary school teachers working in public and private primary schools in Beylikdüzü, Istanbul, between 2022 and 2023. The research consists of 294 teachers selected using simple random sampling from a total of thirty-two schools, 20 of which are public primary schools and 12 are private primary schools. Relational screening method was used in the research. Personal information form, "Transformational Leadership Scale" developed by Podsakoff et al. (1990) and adapted into Turkish by İşcan (2002), and "Quality of Work Life" scales adapted to Turkish by Akar and Üstüner (2017) were used as data collection tools. In this context, analyzes were made within the framework of demographic variables, transformational leadership and sub-dimensions of work life quality.

The obtained data were analyzed using SPSS statistical data program. Cronbach's Alpha coefficients of Transformational Leadership Scale and Work Life Quality Scales were calculated and it was determined that the data obtained with the scales were reliable. T-test, one-way analysis of variance, and Scheffe test were used to examine demographic variables such as gender, age, seniority, marital status, and working time with the school principal. Pearson correlation analysis was used to analyze whether the transformational leadership behavior of school principals was related to the quality of work life of primary school teachers, and regression analysis was used to test whether the transformational leadership behaviors of school principals were a predictor of primary school teachers' quality of work life. Tables were prepared with the data obtained according to the perceptions of primary school teachers, and as a result of the analysis, it was determined that the transformational leadership behavior of the school principal was at a high level. It was determined that the perceptions of the transformational leadership behavior of the school principals did not show a significant difference according to the variables of the teachers' marital status, gender, working time with the school principal, professional seniority, type of institution and educational status. Transformational leadership behavior perceptions of primary school teachers and school

principals differ significantly according to the age variable. A difference was found between teachers aged 20-30 and teachers aged 50 and over. The reason for this is that the expectations from the school principal may differ between the time spent in the profession and the expectations of the teachers in the 20-30 age group, and the professional experience and maturity of the teachers in the age group 50 and over, who are approaching retirement. The quality of work life of teachers was determined to be at a high level. The quality of work life of teachers does not show a significant difference according to the variables of gender, working time with the school principal, type of institution, educational status. Teachers' quality of work life shows significant differences according to marital status, age and professional seniority variables. While married teachers have higher quality of work life, single teachers have lower quality of work life. It is thought that the perception of married teachers is higher due to the differences in the responsibilities of single teachers and married teachers. In addition, it is thought that married teachers have more emotional satisfaction than single teachers. There is a difference between the quality of work life of teachers aged 20-30 and over 50. Compared to teachers with a professional seniority of 1-5 years, the quality of work life of teachers with a professional seniority of 16 years or more is higher. The reason for this difference is thought to be the differences in the expectations and attitudes of teachers in the first years of their career and the expectations and attitudes towards retirement. It is thought that the idealistic attitude decreases as the profession progresses, the expectation of work life quality and the enthusiasm for work decrease. However, it is possible that teachers who have certain professional qualifications have achieved certain goals in life, their financial satisfaction may be high, etc. It is thought that this difference can be explained by reasons.

Key Words: Transformational leadership, quality of work life, leadership, school principal, teachers.